

PESNICI DRAINCU U POHODE

Autor Ljuba
Wednesday, 04 August 2010
Poslednji put a¼urirano Friday, 22 April 2011

04.08.2010. godine u Trbnju, kod Blaca, rodnom mestu Radeta Drainca, povodom obele¼avanja njegovog rođendana održana je po prvi put manifestacija *PESNICI DRAINCU U POHODE* koju su zajedni¼ki organizovali Kulturni centar Kru¼evac i Narodna biblioteka Raka Drainac iz Blaca. U Trbnju su govorili: Prof. Dr Tiodor Rosi¼, Prof. Dr Milisav Savi¼, Prof. Dr Branko Risti¼, Ljubodrag Obradovi¼, Moma Dragi¼evi¼, Jelena Proti¼ Petronijevi¼, Neboj¼a Lap¼evi¼, ¼ivanovi¼, Tomislav Simi¼, Miroslav Pani¼ i Vitomir Jovanovi¼ D¼ogurda, a za muzi¼ki trenutak pobrinuo se Rade Ko¼aninin na fruli.

Iste ve¼eri u Kru¼evcu, u Klubu Kck, održano je knji¼evo ve¼e istim povodom, sa istim u¼esnicima kojima su se pridružili: Veljko Stambolija (koji je govorio prigodan tekst i svoju poeziju povodom obele¼avanja 15 godina OLUJE Å - kada je 04.08.1995. godine, hrvatska vojska zapo¼ela je akciju "Oluja" u kojoj je prognano oko 200.000 Srba, a oko 2.000 ih je ubijeno ili nestalo), Mr. Spasoje ¼. Milovanovi¼, Jelena Djordjevi¼, Svetlana Djurdjevi¼ i Dragoslav Djurdjevi¼. Pogledajte fotografije i osetite deli¼atost atmosfere.

Izvor POLITIKA - Originalni tekst

Dole klaviri, gitare i mandoline

Bilo je o¼igledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv ¼iftinskog morala, protiv malogra¼anske etike i estetike. Na koji na¼in se buni? Na onaj najefikasniji i najrizi¼niji na¼in: skandalom, provokacijom, ¼okovima. Sebe je proglasio za ¼ezneprijatelja akademija, crkava i muzeja, vikao je: ¼Dole klaviri, gitare i mandoline.

Prvi neposredniji susret sa Drain¼evom poezijom do¼iveo sam u jesen 1955. godine, kada sam do¼iao na studije u Beograd. Tek tu, u tada veoma bogatim antikvarnicama, mogle su se na¼ti knjige koje se u na¼im provincijskim zabitama nisu mogle dobiti ni za lek: predratna izdanja Milo¼a Crnjanskog, Rastka Petrovi¼a, Mom¼ila Nastasijevi¼a, Rada Drainca. Se¼tam se da je tada grupa mla¼ih pesnika, koja se okupljala u u¼uvenoj ¼Pre¼ernovoj kleti, s najve¼tom stra¼u neke kult pesnika iz Toplice. Ta¼nije re¼eno, kult takvog tipa pesnika, boema i buntovnika, kakvi su i sami poku¼avali da budu. Ja sam tada najvi¼e voleo stihove Crnjanskog, Rastka Petrovi¼a, Remboa, Apolineru. Å to zna¼i da sam, ¼itaju¼i Rastka i Apolineru, bio na putu da otkrijem i Drainca.

Prvi susret sa Drain¼evom poezijom morao je biti zbunjuju¼i: u njoj je sve bilo novo i neo¼ekivano. Svaka je pesma bila programska, a pobuna je bila ceo program. Na prvi pogled je bilo o¼igledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv ¼iftinskog morala, protiv malogra¼anske etike i estetike. Na koji na¼in se buni? Na onaj najefikasniji i najrizi¼niji na¼in: skandalom, provokacijom, ¼okovima. Sebe je proglasio za ¼ezneprijatelja akademija, crkava i muzeja, vikao je: ¼Dole klaviri, gitare i mandoline. Pisao je da ¼treba pljunuti u bradu Frojdu i Bergsonu, i da ¼dinamitom treba razneti ovaj bordel civilizacije i ¼konju¼nicu kulture. Da to ne bi uradili drugi, sam je sebe proglasio za ¼pijanca, ¼kockara, za ¼zapa¼a, ¼poro¼nog ljubavnika i ¼vagabunda. Za svoje dru¼tvo je izabrao ¼zstrvinara, pesnika, zidara i svoju publiku proglasio je ko¼ija, slu¼avke, portire i konje. Njegov Amor je ¼pacov u ve¼ernici, njegov ¼novi Apolineru, rumunski d¼okej, njegova muza je, kako sam ka¼e, ¼jedna ordinarna drolja, a svoju liru je napravio ¼od prazne ¼ubreta. Kao da gleda neki velelepni Sun¼ev zalazak, ili vrhove Himalaja, ili Keopsovu piramidu, ili neko od svetskih ¼uda, on odu¼evljeno uzvikuje: ¼Kakav realisti¼an izmet na mome tanjiru! I taman ¼to ste pomislili da ste ono najdrasti¼nije preturili preko glave, on pred vas iznese ne¼to jo¼ drasti¼nije:

Bankar debela svinja
Bakalinove bubrege jede iz tanjira.

Njegova poezija je prepuna svega onoga ¼to provocira, vre¼a, ¼okira i skandalizuje. On je u poeziju uveo pisoare i javne ku¼e, a javnosti je predstavio i svoju mansardu, u kojoj ¼kao jedini portre na zidu visi stari kaput i velurske pantalone, i u kojoj ¼beli ki¼obran njegove ¼zodbegle drage... slu¼i umesto aba¼ura. To ¼to sebe ¼esto proglašava za geni¼a ka¼e ¼" mo¼da opet da to ne bi uradili drugi ¼" kako je ¼zizgubio... pola veka u pisanju slabih stihova, da ka¼e i njegova poezija ¼zmlaka kao julske baru¼tine, i da je ceo njegov ¼ivot bio ¼¼ubri¼te pod maskom poezije i lirizma, ovo samokritika ili koketerija? Å ta je istina a ¼ta je la¼? Å ta je lice a ¼ta je maska, ¼ta je ¼minka? Je li njegova pobuna zaista pobuna ili je samo parada i poza?

Tokom godina, kad god sam se vra¼ao Drain¼evim knjigama, sve upornije mi se nametalo jedno neobi¼no pitanje: ko je Rade Drainac? I, kako su godine prolazile, sve ubedljivijim mi se ¼inio slede¼i odgovor: Rade Drainac je knji¼evni lik, knji¼evni junak, koga je izmislio, stvorio, napisao, Radojko Jovanovi¼ iz Trbnja.

Kao što je Fernando Pessoa izmislio pesnike Alvara de Kampuãa, ili Alberta Kajera, ili Rikarda Reisa, i umesto njih napisao, i pod njihovim imenima objavio, æžnjihovaæ• pesniãka dela; i kao što je naã slikar Duãjan Otaãjeviã stvorio slika Dimiãta, Åiju je biografiju izmislio Branko Vuããeviã, a Åiji je slikarski opus naslikao sam Otaãjeviã, tako je i Radojko Jovanoviã izmislio i stvorio Rada Drainca: dao mu je ime, lik, karakter, biografiju, pesniãko delo, ulogu, poslanje i zadatak. Kakav zadatak? Da se buni, da Åjokira, da provocira, da skandalizuje, da glumi, da u glumi æ“ kao i u svemu drugom æ“ preteruje, a najãeãte, i s najveãtim zadovoljstvom, da prelazi granice takozvanog dobrog ukusa. Jednom reãju, zadatak Rada Drainca je bio da radi sve ono što nije mogao da radi Radojko Jovanoviã, i da bude sve ono što nije mogao da bude Radojko Jovanoviã. Mogli bismo Åak kazati da je Rade Drainac osloboãeni Radojko Jovanoviã.

Rade Drainac je hrabro i dosledno igrao ulogu koja mu je namenjena. Stavljao je na lice najãokantnije maske, mazao debele slojeve najprovokativnije Åjminke; tako maskiran pretvarao se u najveãteg putnika i u najkosmopolitskijeg pesnika za koga zna srpska poezija: u njegovim pesmama se dime Pariz i Liverpool, cveta Firenca, iz mora izranjaju Fidã, Samoa, Marãalska ostrva i Melanezijski arhipelag. Drainac se u Sajgonu ili na Novoj Gvineji oseãta, navodno, kao kod kuãte. Sve to deluje kao veliki vatromet koji se ne gasi, kao dãinovska dekoracija i scenografija, koje zasenjuju. Meãutim, iza tih zasenjujuãih dãinovskih panorama pojavljaju se, mnogo dragoceniji, problemi autentiãne poezije. Tih problesaka moãda najviãje ima u pesmi pod reãitim naslovom æžKad pesnik bez laãnih stihova u srcu prispe u rodni krajæ•. U toj dragocenoj pesmi vidimo æžvrane na suncokretuæ•, æžMesec u boci rakijeæ•, æžcrne perunikeæ•, a pred nas iskrsava i jedan kolosal buvaæ•. Neki od ovih stihova moãda nagoveãtavaju i neke od slika Boãe Iliãta.

Tokom celog svog Åivota, svakom svojom pesmom, svakim svojim tekstom, Drainac se trudio da nas iznenadi i Åjokira. Meãutim, on Åte nas najviãje iznenaditi onda kad progovori mirno i prirodno, bez poze, afektacije i preterivanja. Na umu imam jednu od njegovih predsmrtnih pesama, pod naslovom æžNirvanaæ•:

Å umne noãti ko javori sinji
 Tamom grobnom leãe mi na dlanu.
 Bolestan sam mnogo, mnogo.
 Jedinu zvezdu u ovoj pustinji,
 Vidim svoju ranu.

Ovaj Åjampion skandala, poze i provokacije odjednom kaãe neãto jednostavno: æžBolestan sam mnogo, mnogoæ•. I Åjokir nas tom jednostavnoãtu. Kao da su, u suoãenju sa smrãtu, spale sve maske, i kao da je skinuta sva Åjminka. Ima trenutaka kad pomiãiljam da je cela Drainãeva poezija, puna buke i besa, egzotike i kosmopolitizma, Åjmiere i afektacije, napisana zato da bi dala teãinu ovom jednostavnom stihu, i da bi ga uãinila potresnim. Stihovi æžNirvanaæ• ukazuju mi se kao neoãekivana poenta celokupne Drainãeve poezije. Ona rana, koja je jedina zvezda, obasjava nam neke nepoznate i zatamnjene predele u Drainãevom pesniãkom svetu.

Ljubomir Simoviã

Rodna kuãta Radeta Drainca u Trbunju

NIRVANA

Å umne noãti ko javori sinji
 Tamom grobnom leãe mi na dlanu
 Bolestan sam mnogo... mnogo!
 Jedinu zvezdu u ovoj pustinji
 Vidim svoju ranu.

Pritisla me stidna Åalost
 ko olovna ploãa.
 Nigde jedan vedar dan!

Slomila me tu¾na malaksalost
na ljubav, ¾ivot i san.

Hteo bih samo
u rodni kraj da odem ¾to pre
i da umrem tamo,
zaboravljaju ¾ti sve.

A kad me na dasci
put groblja ponesu volujska kola,
kao nekad u mladosti,
nada mnom da zapla¾u od istinskog bola
bele breze, tu¾ne od starosti.

To su zadnji snovi
u no¾tima ¾umnim ko javori sinji,
otvoreni kao rane,
koje u ovoj pustinji
gnojem kaplju poslednje dane.

(C) Rade Drainac